

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової та міжнародної діяльності
д. е. н., професор

Юрій ДАНЬКО

20 *червня* 20 *24* р.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне
значення результатів
дисертації Коваленко Марини Олександрівни
«Оптимізація сортової технології вирощування сорго зернового в умовах
північно-східного Лісостепу України»,
що подана на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 20 – Аграрні науки та продовольство
за спеціальністю 201 – Агрономія**

1. Актуальність теми дисертації. Глобальні тенденції зміни кліматичних умов протягом останніх десятиліть привертають увагу наукової спільноти до культур, які вирізняються стійкістю до абіотичних факторів середовища. Саме сорго є видом, якому притаманні такі властивості. Сорго зернове спроможне формувати високий рівень продуктивності за різноманітних умов вирощування, забезпечення вологою, ґрунтів, температурних режимів. Останніми роками, через глобальні зміни клімату в бік потепління, спостерігається підвищення ймовірності посух не лише в зоні Степу, а й в Лісостепу України. Це обумовлює зростання потреби в розширенні посівів посухо- та жаростійких культур. Основним аргументом більш інтенсивного залучення до агроценозів регіону зернового сорго є висока екологічна пластичність культури, здатна в несприятливих за значенням гідротермічного коефіцієнту агросезони бути повноцінною альтернативою іншим ярим зерновим (ячменю, кукурудзі, соняшнику, просу). Технологічні елементи вирощування сорго зернового в умовах північно-східного регіону України потребують детального дослідження для забезпечення формування високих і сталих урожаїв. Актуальність вказаних проблем, їх недостатній рівень наукового обґрунтування, визначили наукову доцільність, практичне значення дослідження вирощування сорго зернового в умовах північно-східного регіону України. Перспективи подальших досліджень ґрунтуються на розробці наукових принципів забезпечення високої продуктивності зернового сорго з якісними показниками насіння в умовах північно-східного Лісостепу України.

2. Зв'язок з науковою тематикою. Науково-дослідна робота виконана за завданнями тематичних планів та в рамках державної наукової теми Сумського національного університету на 2021 – 2023 рр. – «Оптимізація сортової технології вирощування сорго зернового в умовах північно-східного Лісостепу України», державний реєстраційний номер 0121U109711.

3. Наукова новизна і теоретичне значення дисертації. Уперше для зони північно-східного Лісостепу України встановлено сортові параметри технології вирощування сучасних сортів та гібридів сорго зернового вітчизняної та іноземної селекції. Визначено, середнє значення поправкового коефіцієнта (0,73) для розрахунку норми висіву на кінцеву густоту. Встановлено нормативні показники площі листової поверхні посіву при

використанні норм висіву від 165 до 490 тис.шт./га та нормах мінеральних добрив в діапазоні до N₇₀P₇₀K₇₀. Встановлено алгоритм динаміки показників продуктивності рослин, кількості насіння та маси 1000 насінин при зміні норми висіву та норми мінеральних добрив. Розраховано рівень прибавки урожаю сортів сорго зернового за різних норм мінеральних добрив. Набули подальшого розвитку положення щодо сортової диференціації в зональних технологіях вирощування сільськогосподарських культур.

4. Практичне значення результатів дисертації. Визначено та впроваджено у виробництво параметри сортових технологій вирощування сорго зернового, що забезпечують отримання урожайності на рівні 3,56 т/га для сорту Дніпровський 39 (рентабельність 3,8%) та 6,32 т/га для гібриду Янкі (рентабельність 43,7%).

Визначено основні параметри зональної технології вирощування сорго зернового, які пройшли виробничу перевірку та впроваджені в господарствах Сумської області, зокрема в ТОВ «Аграрне» та ТОВ «Агрофірма «Вперед» на загальній площі 44 га.

5. Головні результати, отримані особисто автором. Особистий внесок здобувачки полягає в пошуку, аналізі та систематизації наукової літератури іноземних та вітчизняних науковців; виконанні експериментальної частини роботи, зокрема польових та лабораторних досліджень; здійсненні математично-статистичних методів (дисперсійний, кластерний, кореляційний та регресійний аналізи) для систематизації, узагальнення, аналізу отриманих даних досліджень; обґрунтуванні та формуванні висновків дисертаційної роботи із подальшим наданням рекомендацій виробництву. Узагальнено і опрацьовано всі положення дисертаційної роботи, які виносяться на захист.

Було проведено аналіз звіту перевірки на плагіат на наявність текстових запозичень (програма *Strike plagiarism*). Рецензенти дійшли висновку, що дисертаційна робота Коваленко Марини Олександрівни на тему «Оптимізація сортової технології вирощування сорго зернового в умовах північно-східного Лісостепу України» є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів плагіату та запозичень згідно постанови КМУ від 12.01.2022 № 44 п. 9. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

6. Кількість наукових публікацій. Основні положення дисертації викладено у 11 наукових працях, із них: статей, що опубліковані у наукових фахових виданнях України – 4; тез наукових доповідей – 7.

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Жатова Г. О., Коваленко М. О. Біологічна характеристика культури сорго. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія. Агрономія і біологія. 2020. 2(40). С. 14 – 32. doi: <https://doi.org/10.32782/agrobio.2020.2.2>

2. Коваленко М.О., Жатова Г.О. Вплив норм висіву на ріст та розвиток рослин сорго зернового в умовах північно-східного лісостепу України. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія. Агрономія і біологія. 2022. 3(49). С. 25 – 32. doi: <https://doi.org/10.32845/agrobio.2022.3.4>

3. Коваленко М.О. Вплив мінерального удобрення на розвиток та продуктивність сорго зернового в умовах північно-східного лісостепу України. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія. Агрономія і біологія. 2023. 3(53). С. 16 – 22. doi: <https://doi.org/10.32782/agrobio.2023.3.3>

4. Коваленко М.О., Жатова Г.О. Продуктивність сорго зернового залежно від норм висіву в умовах північно-східного лісостепу України. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія. Агрономія і біологія. 2024. 1(55). С. 86 – 94. |

Тези наукових доповідей:

1. Жатова Г.О., Коваленко М.О. Адаптаційні особливості сорго зернового як умова отримання стабільних врожаїв. Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (19 – 23 квітня 2021 р.). Суми, 2021. 53 с.

2. Жатова Г.О., Коваленко М.О. Ефективність використання води сорго// «Гончарівські читання»: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (25 травня 2021 р.). Суми, 2021, С.92 – 93.

3. Коваленко М.О. Особливості проростання сорго зернового// Proceedings of VII International Scientific and Practical Conference Madrid, Spain. 19 – 21 September 2021. С.10 – 12.

4. Коваленко М.О. Вплив добрив на деякі параметри вегетативного росту рослин сорго. «Гончарівські читання»: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (25 травня 2022 р.). Суми, 2022, С.114 – 115.

5. Коваленко М.О. Вплив норми висіву на урожайність сорго зернового в умовах північно-східного Лісостепу України. «Гончарівські читання»: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (25 травня 2023 р.). Суми, 2023, С.100 – 102.

6. Коваленко М.О. Вплив сортових особливостей та норм висіву на тривалість фаз розвитку сорго зернового в умовах північно-східного Лісостепу України. Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (21 травня 2024 р.). Суми, 2024, 11 с.

7. Коваленко М.О. Вплив удобрення на тривалість фаз розвитку сорго зернового в умовах північно-східного Лісостепу України. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції з нагоди 100-річчя від дня народження доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка НААН України Федора Трохимовича Моргуна та 90-річчя Агрономічного факультету Дніпровського державного аграрно-економічного університету (16 – 17 травня 2024 р.). Дніпро, 2024, С.132 – 134.

7. Зауваження і побажання до змісту. Враховуючи актуальність теми дослідження, обґрунтованість та практичне значення отриманих результатів, наукову новизну та впровадження у сільськогосподарське виробництво, достатній рівень апробації матеріалів дисертації та їх викладення у наукових працях, зауважень до дисертаційної роботи немає.

8. Відповідність дисертації спеціальності та профілю ради. Дисертаційна робота Коваленко Марини Олександрівни «Оптимізація сортової технології вирощування сорго зернового в умовах північно-східного Лісостепу України», яка подана до захисту у спеціалізовану вчену раду на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 20 – Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 – Агрономія за своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, основними результатами обґрунтованості, основними положеннями і результатами опублікованими у фахових виданнях, новизни постановки та практичним значенням відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанові Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022. Зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності.

Головуючий на засіданні вченої ради
презентації

д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри

агротехнологій та продуктового виробництва

ПІДПИС
ЗАСВІДЧУЮ
ПРОВІДНИЙ ФАХІВЕЦЬ

Володимир ТРОЦЕНКО